

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto

kirjaamo@lvm.fi
paivi.rissanen@lvm.fi

Viite: LVM024:00/2009

Ohjelmistojen siirtovelvoite ja televisio-ohjelmistojen ääni- ja tekstityspalvelut; luonnos hallituksen esitykseksi 9.10.2009

Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y. kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Teoston pääviestit

Jäljempänä esitettyyn viitaten esitämme näkemyksenämme esitysluonnoksesta seuraavaa:

- Kannatamme pyrkimyksiä parantaa näkö- ja kuulovammaisten mahdollisuuksia vastaanottaa ohjelmistoja lisäpalveluiden avulla. Asian eri toteutusvaihtoehtoja ja suhdetta siirtovelvoitesääntelyn kokonaisuuteen tulee kuitenkin selvittää monipuolisemmin ja perusteellisemmin erityisesti suhteellisuusperiaate huomioon ottaen.
- Yleispalveludirektiivin mahdollisen muutoksen vaikutuksia ei tule ennakoida, vaan siirtovelvoitesääntelyn uudistaminen 1.9.2010 alkaen tulee tehdä voimassaolevaan direktiiviin perustuen huomioiden oikeasuhtaisuuden ja avoimuuden periaatteet. Tässä yhteydessä on arvioitava siirtovelvoitteen vaikutukset ohjelmistojen tekijöiden omaisuudensuojaan tekijänoikeuslain 25 i §:n soveltamisesta aiheutuvien välittömien seurausten vuoksi.
- Siirtovelvoitteen tarpeellisuutta tulee arvioida kriittisesti, ja se tulee joka tapauksessa rajata Yleisradio Oy:n julkisen palvelun ohjelmistoihin. Kaupallisten vapaasti vastaanotettavien ohjelmistojen siirtovelvoite tulee lopettaa 31.8.2010 mennessä hallituksen esityksessä (HE 100/2007 vp) ennakoidulla ja eduskunnan hyväksymällä tavalla. Näiden kaNAVien kaapelijakelu tulee järjestää sopimuksin normaalien markkinamekanismien mukaisesti.
- Siirtovelvoitteen tulee edelleen kohdistua vain perinteisiin kaapelitelevisioverkkoihin.

2. Yleisarvio esitysluonnoksesta

Hallituksen esitys -luonnoksen (jäljempänä Esitys) mukaan ehdotettujen muutosten tavoitteena on selkeyttää televisio-ohjelmistojen edelleenlähetystoiminnan rakenteita ja parantaa näin markkinoiden toimintaa. Ohjelmistojen siirtovelvoite on poikkeus, joka häiritsee markkinoiden toimintaa ja saattaa osaltaan toimia esteenä uusien jakeluteiden kehitykselle. Lisäksi ehdotetun sääntelyn tavoitteena on parantaa näkö- ja kuulovammaisten mahdollisuuksia päästä osallisiksi nykyistä paremmin televisiolähetyksistä asettamalla sekä julkisen palvelun että kaupallisille televisiotoiminnan harjoittajille velvollisuus liittää ohjelmistoihinsa asteittain ääni- ja tekstityspalvelu.

Yleisarviona voidaan todeta, että Esitys on asian laatuun nähden varsin ylimalkainen ja monin tavoin puutteellinen ja epäselvä. Lisäksi ohjelmistojen siirtovelvoite on kiedottu toisiinsa tavalla, joka hämärtää molempien perusteluja ja vaikeuttaa ehdotetun sääntelyn oikeellisuuden arviointia. Käsittelemme seuraavassa Esitystä ensisijaisesti siirtovelvoitteen piiriin kuuluvien ohjelmistojen tekijöiden näkökulmasta. Siirtovelvoitteella on välittömiä vaikutuksia heidän oikeuksiensa arvoon ja elinkeinotoimintaansa. Esityksessä tämä näkökulma on jätetty huomiotta.

Siirtovelvoitesääntelyllä on Suomessa takanaan yli 20 vuoden historia. Esitys on nähtävä osana tätä kehitystä ja sitä on myös arvioitava suhteessa aiempaan sääntelyyn. Tästä syystä on aluksi syytä tarkastella voimassaolevaa siirtovelvoitesääntelyä ja sen valmisteluaineistoja sekä nyt ehdotettujen muutosten perusteita.

3. Esityksen arviointiin vaikuttavia seikkoja

a. julkinen palvelu yleisen edun mukaisena tavoitteena

Jäsenvaltion mahdollisuus siirtovelvoitteiden asettamiseen perustuu yleispalveludirektiiviin (2002/22/EY). Direktiivin 31 artiklan mukaan tällaisia velvollisuuksia voidaan asettaa ainoastaan, jos se on välttämätöntä selkeästi määriteltujen yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ja niiden on oltava oikeasuhteisia ja avoimia.

Viestintämarkkinalain 134 §:ssä (L 1329/2007) määritellään siirtovelvoitteen piiriin kuuluvat televisio- ja radio-ohjelmistot sekä palvelut. Lain esitöissä Yleisradio Oy:n ohjelmistojen yleisen edun mukaisia tavoitteita perusteltiin seuraavasti (HE 100/2007 s. 17):

”Julkisen palvelun velvoitteen sisältö on Suomessa Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n 2 momentissa säädetty, ja sillä tavoitellaan juuri sellaisia kulttuuripoliittisia ja moniarvoisuutta tukevia päämääriä, joita on yleisesti pidetty yleispalveludirektiivin 31 artiklassa asetun yleisen edun turvaamisen ilmauksina.”

Perusteluissa arvioitiin myös kaupallisten vapaasti vastaanotettavien lähetysten mahdollista verrannollisuutta julkisen palvelun ohjelmistoihin (HE 100/2007 s. 18-19):

”Kaupallisten vapaasti vastaanotettavien valtakunnallisten radio- ja televisio-ohjelmistojen joukossa saattaisi olla sellaisia ohjelmistoja, joiden kuuluminen siirtovelvoitteen piiriin olisi mahdollisesti perusteltavissa yleisen edun mukaisuudella. Juuri tällaisten kanavien osalta ei ole kovinkaan todennäköistä, ettei niiden siirrosta syntyisi sopimusta. Tämän johdosta suhteellisuusperiaatteen asettama vähimmän puuttumisen vaatimus edellyttäisi, että tällaisia kanavia ei sisällyte-

tä siirtovelvoitteen piiriin. Kuitenkin näiden kanavien toimiluvassa on asetettu velvollisuus kanavien jakelun laajentamiseen koko maan kattavaksi, eli myös sellaisille alueille, joilla se ei välttämättä olisi kaupallisesti kannattavaa. Edelleen toimiluvissa on asetettu ehtoja, joiden mukaan ohjelmatoiminnassa tulee ottaa huomioon eri väestöryhmien tarpeet, ohjelmiston rakenteessa tulee ottaa huomioon viestintä- ja kulttuuripoliittiset näkökohdat, ohjelmiston tulee edistää audiovisuaalista kulttuuria, ohjelmiston tulee olla monipuolista sekä sisältää uutis-, ajankohtais- ja ajanvieteohjelmaa sekä ohjelmatoiminnassa tulee noudattaa hyvää journalistista tapaa. Tällaisia kanavia ovat MTV3, Nelonen sekä SubTV ja JIM. Kyseiset ehdot merkitsevät sitä, että tällaisia ohjelmistoja voidaan mahdollisesti verrata julkisen palvelun ohjelmistoihin.”

b. tekijöiden korvausoikeuden puuttuminen siirtovelvoitejakelusta

Tekijänoikeuslain 25 i §:ssä (L 821/2005) on säädetty tekijänoikeuden täysi rajoitus, joka saa sisältönsä viestintämarkkinalain 134 §:n kautta. Säännöksen mukaan siirtovelvoitejakelu ei edellytä ohjelmistojen tekijöiden tai muiden oikeudenhaltijoiden lupaa, eikä heillä ole oikeutta saada jakelusta edes korvausta. Käsitellessään voimassaolevaa siirtovelvoitesäännöstä koskevaa lakiesitystä eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittikin huomiota siirtovelvoitteeseen liittyviin tekijänoikeuskysymyksiin (LiVM 16/2007 vp):

”Valiokunta korostaa, että esityksellä ei puututa tekijänoikeuslainsäädäntöön, johon liittyy huomattavat intressiristiriidat. Siinä puututaan ainoastaan siirtovelvoitteen piiriin kuuluviin ohjelmistoihin, mikä toisaalta vaikuttaa siihen, mitkä ohjelmistot tekijänoikeuslain (404/1961) mukaan kuuluvat tekijänoikeuskorvausten piiriin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että hallituksen esityksessä on pyritty löytämään tasapainoinen ratkaisu näiden intressiristiriitojen välille. Yhtäältä sääntelyä on pyritty supistamaan muun muassa tekijänoikeusjärjestöjen vaatimalla tavalla ja EU:n säännösten puitteissa. Toisaalta kaupallisten toimijoiden oikeuksista on pyritty huolehtimaan antamalla niille riittävän pitkä siirtymäaika, jonka kuluessa ne voivat muun muassa ryhtyä tarvittaviin sopimusjärjestelyihin. Kolmanneksi on vielä todettu, että tällä hetkellä näköpiirissä on huomattava määrä teki- jöitä, jotka saattavat vaikuttaa siirtovelvoitetta koskevaan arviointiin lähitulevaisuudessa. Tämän johdosta asian ilmoitettu perusteellinen uudelleen tarkastelu onkin ministeriön mukaan erittäin tarpeellinen toimenpide.”

Saamansa selvityksen perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta piti ehdotettua sääntelyä tarkoituksenmukaisena, mutta edellytti asian jatkokäsittelyssä siirtovelvoitteen vaikutusten seurantaa:

”Valiokunta pitää hyvänä, että esityksen ja liikenne- ja viestintäministeriön ilmoituksen mukaan siirtovelvoitteen vaikutuksia tullaan seuraamaan direktiivin vaatimalla tavalla, ja painottaa, että siinä tulee erityisesti kiinnittää huomiota toimijoiden yhdenvertaiseen kohteluun, yleispalveludirektiivin (2002/22/EY) jakeluelvoitteen toteutumiseen ja tekijänoikeuksiin liittyviin kysymyksiin. Valiokunta korostaa, että seurannassa onkin selvitettävä, toteutuuko ohjelmistojen jakeluelvoite yleispalveludirektiivin 31 artiklan mukaisesti ja ovatko eri osapuolet pystyneet sopimaan tekijänoikeuksien toteutumisesta, sekä arvioitava sen hetkisen tilanteen mukaan, onko tarvetta tekijänoikeuskysymysten säätelemiselle lain tasolla.”

Perustuslakivaliokunta hyväksyi kaupallisille lähettäjäyrityksille hallituksen esityksessä kaa- vaillun siirtymäajan (PeVL 19/2007 vp):

”Perustuslakivaliokunnan mielestä on oikeasuhtaisuuden ja sananvapauden kannalta perus- teltua, että siirtovelvollisuus tulee harkittavaksi uudelleen viimeistään 31.8.2010 mennessä. Menettely antaa kaupallisille ohjelmistoille mahdollisuuden varautua uuteen tilanteeseen, jos-

sa ohjelmistot ovat tämän jälkeen ehkä siirrettävissä vain sopimusperusteisesti. Sääntelylle ei ole perustuslaista johtuvaa estettä. Yleispalveludirektiivin 31 artiklakin edellyttää siirtovelvollisuuksien tarkastelemista säännöllisin väliajoin uudelleen.”

Tekijänoikeuslain 25 i §:ssä säädetyn tekijöiden korvausoikeuden poistamisen vaikutuksiin eduskunta kiinnitti huomiota jo asiaa koskevan tekijänoikeuslain muutoksen hyväksymisen yhteydessä 2005 (EV 100/2005 vp):

”Eduskunta edellyttää, että tekijänoikeuslain 25 i §:ään hyväksytyt korvaussäännöksen poistamisen vaikutuksia seurataan ja, että tekijänoikeuslain mukaiset oikeudet jatkossa turvataan Suomen kansainvälisten sitoumusten edellyttämällä tasolla tilanteissa, joissa jakeluvelvoitteen alaa mahdollisesti muutetaan tai uusia tai uudentyyppeisiä televisio- tai radiolähetysten välittämistä otetaan käyttöön tai vastaanottotavat merkittävästi muuttuvat.”

c. yleispalveludirektiivin muutos ja sen vaikutus siirtovelvoitteeseen Suomessa

Yleispalveludirektiivin muutoksen käsittely on kesken EU:n toimielimissä osana ns. telepakettia, joka on parhaillaan Euroopan parlamentin ja neuvoston välisessä sovittelussa. Tämän hetkisen tiedon perusteella parlamentti äänestäisi ns. amendment 138 –sovintoesityksestä joulukuun puolivälissä. Mikäli parlamentti hylkäisi sovintoesityksen, näyttää todennäköiseltä että koko telepaketti, mukaan lukien yleispalveludirektiivin muutosesitys, jää hyväksymättä.

Siirtovelvoitetta koskevaa yleispalveludirektiivin 31 artiklan 1 kohtaa on ehdotettu muutettavaksi kuulumaan seuraavasti:

”Jäsenvaltiot voivat asettaa tiettyjen radio- ja televisiolähetyskanavien ja täydentävien palvelujen, erityisesti vammaisten loppukäyttäjien asianmukaiselta palvelujen saatavuudelta esteitä poistavien palvelujen, välittämistä koskevia kohtuullisia siirtovelvoitteita lainkäyttövaltaansa kuuluville sellaisia sähköisiä viestintäverkkoja tarjoaville yrityksille, joita käytetään radio- ja televisiolähetyskanavien välittämiseen yleisölle, jos merkittävä määrä kyseisten verkkojen loppukäyttäjää käyttää niitä pääasiallisena keinonaan vastaanottaa radio- ja televisiolähetyskanavia. Tällaisia velvoitteita voidaan asettaa ainoastaan, jos se on välttämätöntä kunkin jäsenvaltion selkeästi määrittelemien yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ja niiden on oltava oikeasuhteisia ja avoimia.”

Muutos voimassaolevaan direktiiviin koskisi vammaisten loppukäyttäjien palvelujen saatavuutta koskevien lisäpalvelujen kirjaamista artiklaan, kun asia nyt todetaan direktiivin johdantolauseessa 43.

Esitys ennakoii yleispalveludirektiivin muuttumista edellä kuvatulla tavalla. Siihen sisältyvä luonnos uudeksi viestintämarkkinalain 134 §:n 1 momentin 3 kohdaksi määritteli uudelleen siirtovelvoitteen piiriin kuuluvat vapaasti vastaanotettavat muut kuin Yleisradio Oy:n ohjelmistot. Tällaisina pidettäisiin ohjelmistoja, joita ”lähetetään ohjelmistoluvan nojalla, jossa asetetaan erityinen velvoite lähetysten valtakunnalliselle kattavuudelle ja joihin tulee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 19 a §:n mukaan liittää tekstitys.”

Esityksen yleisperusteluissa yleisen edun tavoitteeksi asetetaan näkö- ja kuulovammaisten viestintämahdollisuuksien edistäminen (s. 13):

”Hallitus pitää oikeasuhtaisena säilyttää siirtovelvoite niillä valtakunnallisilla ohjelmistoilla, joihin sisältyy palveluita, jotka auttavat näkö- ja kuulovammaisia seuraamaan ohjelmia. Ehdotet-

tu ratkaisu on voimassa olevan yleispalveludirektiivin ja siihen valmisteilla olevan muutoksen mukainen. Ääni- ja tekstityspalveluilla edistetään selkeästi määriteltyä yleistä etua, joka on näkö- ja kuulovammaisten viestintämahdollisuuksien edistäminen.”

Yksityiskohtaisissa perusteluissa vapaasti vastaanotettavien ohjelmistojen siirtovelvoitteen perusteena kuitenkin viitataan niiden ohjelmasisältöön (s. 17):

”Säännöksessä tarkoitettut ohjelmistot ovat yleisohjelmistoja, joihin toimilupaehtojen mukaan tulee sisältyä myös uutis- ja ajankohtaisohjelmia. Ohjelmiin tulee liittää myös ääni- ja tekstityspalvelu. Siirtovelvoite näiden ohjelmistojen osalta on tarpeen moniarvoisen viestinnän vastaanottamisen turvaamiseksi.”

4. Yksityiskohtaiset kommentit esitysluonnoksesta

a. eduskunnan edellyttämän arvioinnin puuttuminen

Esitys ei sisällä mitään sellaista arviointia, jota eduskunta edellytti voimassaolevan viestintämarkkinalain 134 §:n sisällön hyväksyessään. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on aiemmin yksiselitteisesti katsonut, että siirtovelvollisuuden avulla pyritään turvaamaan sananvapauteen kuuluvaa oikeutta levittää ja vastaanottaa viestejä (PeVL 61/2002 vp). Eduskunnan antamat ohjeet on nyt sivuutettu ja Esitys on rakennettu lähes pelkästään vielä kesken-eräisen direktiiviehdotuksen varaan. Käytännössä eduskunnan perustuslakivaliokunnan rakentama pitkäaikainen siirtovelvoitetta koskeva perustelulinja on ohitettu ja siirtovelvoitteen perustelut on vaihdettu kokonaan, kuitenkin sama lopputulos olennaisesti säilyttäen.

b. esityksen ennenaikaisuus

Esitys on ennenaikainen vammaisten loppukäyttäjien palvelujen saatavuutta koskevin osin, koska yleispalveludirektiivin muutosta ei ole vielä hyväksytty. Direktiivin säätämismenettely loppuunsaattaminen ja sitä seuraava kansallinen toimeenpano voi tarkoittaa jopa kahden vuoden kansallista harkinta-aikaa. Siirtovelvoitetta tulee joka tapauksessa tarkastella määräajoin, joten nyt voitaisiin säätää esim. kahden vuoden jaksosta. Esityksessä ääni- ja tekstityspalvelun samanaikaista toteutusta on perusteltu tarkoituksenmukaisuudella. Tämä ei kuitenkaan ole peruste kiirehtimiselle. Esityksen mukainen menettely ei muutenkaan vastaa rationaalisen lainvalmistelun vaatimuksia.

Eduskunnan käsiteltävänä on tällä hetkellä hallituksen esitys ns. AV-direktiivin muutosten voimaansaattamiseksi Suomessa. Sen perustelujen mukaan (HE 87/2009 vp s. 17) AV-direktiivin 3 c artiklan mukaisten näkö- ja kuulorajoitteisia palvelevaa tekstitys- ja selostusvelvoitetta vastustettiin laajasti sekä kaupallisista että teknisistä syistä. Tekstitys- ja selostusvelvoite päätettiin erottaa AV-direktiivin toimeenpanoa koskevasta hankkeesta valmisteltavaksi siirtovelvoitteen uudelleen tarkastelun yhteydessä. AV-direktiivin voimaansaattamiselle annettu määräaika ei kuitenkaan voi olla peruste siirtovelvoitesäätelyn ja tekstitys- ja selostusvelvoitteen ketjuttamiselle siten, että siirtovelvoitteen osalta joudutaan tekemään hätköityjä päätöksiä.

c. siirtovelvoitteen tarpeellisuuden yleisen arvioinnin puuttuminen

Esityksessä ei arvioida lainkaan sitä, onko siirtovelvoite ylipäättään tarpeellinen nykymuotoisessa viestintäympäristössä, jota leimaa informaation yli- eikä alitarjonta. Yleispalveludirektiivi ei velvoita jäsenvaltioita säätämään siirtovelvoitteesta. Televisio- ja radiolähetysten vas-

taanottaminen on mahdollista monien jakeluteiden kautta eikä kaapelitelevisioverkon asiakas enää ole sidottu vain yhteen jakelukanavaan. Lähettäjäyritysten tarjontaa täydentävät niiden internet-palvelut, joiden määrä ja laajuus ovat jatkuvassa kasvussa. Vuoden 2007 hallituksen esityksessä siirtovelvoitteen poikkeuksellisuus otettiin lähtökohdaksi (HE s. 22).

”Siirtovelvoite voidaan nähdä poikkeuksellisena tilanteena, jossa valtiovalta puuttuu markkinoiden toimintaan. Tämän johdosta, ja ottaen huomioon yleispalveludirektiivin 31 artiklan soveltamisesta syntynyt tulkintakäytäntö tämä puuttuminen tulisi pitää niin vähäisenä kuin on mahdollista tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi.”

Myös Esityksessä linjataan, että lähtökohtaisesti ohjelmistojen jakelu kaapelitelevisioverkossa on sopimusasia (s. 21). Siirtovelvoitteen tarpeellisuuden yleisarviointi on välttämätön siitäkin syystä, että sääntelyä viimeksi uudistettaessa vapaasti vastaanotettavien kaupallisten kanavien siirtovelvoitteesta valmistauduttiin luopumaan vuonna 2010 päättyvän siirtymäajan jälkeen (HE 100/2007 vp s. 11):

”Vapaasti vastaanotettavien toimiluvanvaraisten valtakunnallisten kaupallisten televisio- ja radio-ohjelmistojen osalta siirtymäaika elokuun loppuun 2010 antaisi osapuolille mahdollisuuden järjestää ohjelmistojen siirtäminen normaaliin tapaan tehtävillä sopimuksilla. Ennen siirtymäajan päättymistä asiaa on kuitenkin tarpeen tarkastella hyvin huolellisesti uudelleen sellaisten kaupallisten vapaasti vastaanotettavien valtakunnallisten ohjelmistojen osalta, joilla on toimiluvissaan sellaisia ehtoja, joita voidaan mahdollisesti verrata julkisen palvelun velvoitteeseen.”

Arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota teknologianeutraalisuuteen ja suhteellisuusvaatimukseen. Siirtovelvoitteella ei voida tavoitella päämääriä, jotka ovat saavutettavissa markkinoiden normaalin toiminnan kautta.

d. yleisen edun mukaisten tavoitteiden puutteellinen arviointi

Yleinen etu on Esityksessä rajattu tarkoittamaan näkö- ja kuulovammaisten ääni- ja tekstityspalveluiden parempaa saatavuutta. Myös Teosto kannattaa tätä päämäärää. Kaupallisten vapaasti vastaanotettavien ohjelmistojen siirtovelvoitteen harkinta tulee kuitenkin edelleen perustaa niiden ohjelmasisältöön ja asemaan markkinoilla, mikä oli lähtökohta voimassaolevalla lakia säädettäessä (HE 100/2007 vp). Tämä arviointi puuttuu nyt täysin. Sen seurauksena Esitys ei ole johdonmukainen suhteessa aiempaan perustelulinjaan.

e. puutteellinen avoimuus siirtovelvoitteen kirjaamisessa lakiin

Siirtovelvoitteen laajuuden pitää ilmetä lain tasolla, eikä se saa olla riippuvainen hallinnollisista päätöksistä Esityksessä ehdotetuin tavoin. Kansallisesta näkökulmasta vaatimusta perustelee perusoikeusrajoituksilta edellytettävä laintasoisuus, mikä on rinnastettavissa direktiivistä ilmenevään EU-oikeudelliseen avoimuuden vaatimukseen.

f. ohjelmasisällön ja täydentävän palvelun siirtovelvoitteen erillisen arvioinnin puuttuminen

Esityksessä ei arvioida siirtovelvoitetta erikseen ohjelmasisällön ja siihen liittyvän lisäpalvelun osalta. Yleisen edun mukaiset tavoitteet ja sääntelyn oikeasuhtaisuus tulee kuitenkin perustella molempien osalta itsenäisesti, sillä yleisen edun mukaisuus täydentävien palvelujen osalta ei ole automaattisesti siirrettävissä koskemaan ohjelmistoja. Erillisen tarkastelun vaatimus vastaa direktiivin muutosehdotuksen sanamuotoa ja liittyy siirtovelvoitteen toteutuksen suhteellisuusvaatimukseen. Käytännössä Esitys tarkoittaisi vammaisille tarkoitettua lisäpal-

velun saatavuuden toteuttamista siten, että lisäpalvelut sisältävä ohjelmasisältö jaetaan siirtovelvoitestatuksella koko kaapeliverkolle. Tekijänoikeuslain 25 i §:n vaikutuksesta tekijöiden korvausoikeus poistuu tällöin kokonaan. Esityksessä ei ole selvitetty muita, tekijöiden omaisuudensuojan vähemmän puuttuvia keinoja vammaisten oikeuksia palvelevan sinänsä oikeutetun päämäärän saavuttamiseksi.

g. tekstitykselle esitettyjen lisäperustelujen ennenaikaisuus

Esityksessä tuodaan lisäperusteluna esille tekstityksen mahdollinen hyödyllisyys esimerkiksi maahanmuuttajille ja kasvavalle vanhusväestölle. Peruste on sinänsä asianmukainen, mutta siirtovelvoitesääntelyn näkökulmasta ennenaikainen. Yleispalveludirektiivin mukaan siirtovelvollisuuksia on arvioitava uudelleen säännöllisin väliajoin. Tulevia perusteita ei voida ennakoida eikä käyttää vahventamaan käsillä olevia perusteluja.

h. perusoikeudellisen tarkastelun puutteellisuus

Tekijöiden ja ohjelmistojen muiden oikeudenhaltijoiden kannalta siirtovelvoitteessa on kyse ensisijaisesti perustuslain 15 §:n turvaaman omaisuudensuojan rajoittamisesta. Perusoikeuksien tulkinnassa varallisuusarvoisten immateriaalioikeuksien on vakiintuneesti katsottu kuuluvan perustuslain omaisuuskäsitteen piiriin.

Esityksen mukaisesti toteutettu siirtovelvoite jatkaisi oikeudenhaltijoiden korvausoikeuden poistamisesta aiheutunutta omaisuudensuojan kavennusta, mutta perustelisi sen uudella tavalla, jonka sallittavuutta ja oikeasuhtaisuutta ei ole millään tavoin arvioitu. Voimassa on kuitenkin edelleen eduskunnan hyväksymä kanta, jossa kaupallisten vapaasti vastaanotettavien ohjelmistojen siirtovelvoitteen päättymiseen on pitänyt valmistautua nyt voimassaolevan määräaikaisen sääntelyn päättyessä.

Perusoikeudellisessa arvioinnissa varallisuusetuja joudutaan suhteuttamaan muihin perusoikeuksiin ja etuihin. Tässä arvioinnissa keskeistä on oikeasuhtaisuuden vaatimus: perusoikeuden rajoituksen tulee laadultaan ja ankaruudeltaan olla oikeassa suhteessa siihen tarkoitukseen, jonka edistämiseksi se asetetaan. Oikeasuhtaisuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, olisiko kyseinen tarkoituserä saavutettavissa jollakin vaihtoehdoisella ja varallisuus oikeutta vähemmän rajoittavalla keinolla.

Nykyisen tekijänoikeuslain 25 i §:n voimassa ollessa siirtovelvoitteen laajuus määrittelee tekijänoikeudenhaltijoiden omaisuuden suojan rajoituksen laajuuden. Vaikka Esitys ei välittömästi liity tekijänoikeussääntelyyn, sillä on ohjelmistojen tekijöitä koskevia merkittäviä seurannaisvaikutuksia, jotka on huomioitava esityksen perusoikeustarkastelussa erityisesti suhteellisuusperiaatteen kannalta. Nyt tällainen tarkastelu on laiminlyöty.

Helsingissä, marraskuun 19 päivänä 2009

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto r.y.

Katri Sipilä
toimitusjohtaja

Martti Kivistö
lakiasiainjohtaja